

בס"ד. שיחת יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. ידוע פירוש רבינו הזקן¹ על הפסוק "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו"², שעניני ר"ה שהם "בכסה" (שהרי "בכסה" קאי על ראש השנה, כמארז"ל³ "איזהו חג שהחודש מתכסה הוי אומר זה ראש השנה"), מתגלים "ליום חגינו", בחג הסוכות (שהרי סתם "חג" בתורה קאי על חג הסוכות).

ומזה מובן, שכשם שבר"ה יש מצוה אחת מיוחדת — "מצות היום בשופר"⁴, שזהו"ע שנוגע לר"ה ביחוד, שהרי ענין הקרבנות ישנו גם בשאר המועדים, אלא שבר"ה חלוקים הם במספרם ובמינם כו', ועד"ז מ"ע ומל"ת של שביתה בר"ה שישנם בכל יו"ט — כך גם בחג הסוכות יש מצוה אחת מיוחדת לחג הסוכות:

המשך הביאור — שענינו העצמי של חג הסוכות הוא הישיבה בסוכה⁵, שבו נמשך ומתגלה ענינו העצמי של ראש השנה: "תמליכוני עליכם"⁶ (שהוא בשוה בכל ישראל), ואילו מצות ד' מינים⁸ ומצות

שאו יומשך האור העצמי עד למטה מטה. והוה גם הפירוש דתיבת "סוכה" — מלשון "יסכה", ראי' (ראה מגילה יד, א. וש"נ) — שרומז על הגילוי דלעתיד, כמ"ש (ישעי' מ, ה) "ונגלה כבוד הוי' וראו* כל בשר גוי". והיינו, שהמשכת המלכות שבר"ה ("מלוך על העולם כו") מתגלה בחג הסוכות באופן של ראי' ("וראו כל בשר גוי").

(7) כי הענין ד"תמליכוני" קשור עם העצמות, ולכן לא שייך בזה התחלקות, וכמ"ש (ר"פ נצבים) "אתם נצבים היום (דא ר"ה" — זח"ב לב, ב) גוי ראשיכם שבטיכם

(* וכמבואר בדא"ח בנוגע לתורה שילמד משיח לכל ישראל — דלכאורה "איך יוכל האחד לשאת ריבוא רבבות אנשים", אלא שיהי' זה לימוד שבבחי' ראי' (ראה לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ).

(1) לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(2) תהלים פא, ד.

(3) ר"ה ח, סע"א ואילך. וש"נ.

(4) שם כו, ב. כז, א. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב.

(5) ולכן גם נטילה לולב מצוה מן המובחר שתהי' בסוכה (כדאיתא בסידור), כדי שהסוכה תהי' בבחי' מקיף גם על הד' מינים. (6) ולכן: כשם שההמשכה ד"תמליכוני עליכם" (ר"ה טז, סע"א. וש"נ) היא מבחי' שלמעלה מכל הגילויים, ומשם נמשך עד למטה מטה, וכמ"ש "מלוך על העולם כולו . . וידע כל פעול כו" — כך גם ההמשכה דסוכות היא עד למטה מטה, אפילו לאומות העולם, וכמ"ש בהפסרת חג הסוכות: "וחטאת כל הגויים אשר לא יעלו לחוג את חג הסוכות" (זכרי' יד, יט), שזהו הגילוי דלעתיד,

השמחה⁹ הם בדוגמת ענין התשובה וענין המצוה שבר"ה. ובפרטיות יש בסוכה גופא גם ענין המצוה (מצות ישיבה בסוכה) וענין התשובה (סכך הסוכה שנעשה מענן הקטורת דיוהכ"פ¹⁰) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ט ע' 348 ואילך.

שמחה קשורה עם ענין הגילוי. והא בהא תליא: כאשר מאיר גילוי גדול ביותר — הרי זה מביא לידי שמחה גדולה ביותר; וכן לאורך גיסא, שהשמחה מביאה גילוי. ובנדוד: כיון שענין הסוכה הוא הגילוי ד"תמליכוני עליכם", שזהו הגילוי היותר נעלה — נמשכת מזה שמחה גדולה ביותר בחג הסוכות בכלל, ובשמחת בית השואבה בפרט, ש"מאירה בעבודה דכל השנה" (כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר — סד"ה חסידים ואנשי מעשה תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 43)).

10) ובהקדמה — שביהכ"פ בכלל הרי "מצות היום בתשובה", ובפרט עבודת הקטורת, שיש בה י"א סממנים (אף שבקדושה הוא מספר עשר — "עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה" (ספר יצירה פ"א מ"ד)), כיון שעבודת התשובה מגעת בבחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן" (תקו"ז בהקדמה יז, א), שלמעלה מחשבון עשר ספירות (אלא שבחי' זו אינה עומדת בפ"ע, אלא נמשכת ומצטרפת לעשר ספירות, ולכן נעשה מספר י"א), וע"י בחי' "אנת הוא חד", שלמעלה מחשבון עשר ספירות — מתקנים את ה"לא בחושבן" דלעו"ז (כידוע שבקדושה הכל הוא ע"פ חשבון, משא"כ בלעו"ז). וכמו כללות ענין התשובה — שהיא למעלה מתורה ומצוות, ולכן יש בכחה לתקן את הפגמים כו', ולהפוך את הזדוונות לזכויות (והיינו שע"י החטא ניתוסף עליו גדול יותר, "הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו", כמבואר בחניא (פ"ז)).

והחידוש בסכך הסוכה לגבי הקטורת דיוהכ"פ הוא — שביהכ"פ הרי זה נעשה ע"י כניסת הכהן הגדול "לפני ולפנים", באופן של עלי' חלמטה למעלה, עד לבחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן"; ואילו בחג הסוכות — הענין ד"אנת הוא חד ולא בחושבן" נמשך ומתגלה למטה, לא רק בקדש הקדשים, ולא

גו' מחוטב עציך עד שואב מימך" (שהם ה"נתינים" (ראה פרש"י עה"פ — מיבמות עט, סע"א) — שהיו במדרגה תחתונה ביותר, עד שמשם ויהושע גזרו עליהם כו'); ועד"ז בסוכה — "כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת" (סוכה כז, ב), והיינו, שאותה סוכה הראוי' ל"חוטב עציך" ו"שואב מימך", ראוי' היא גם ל"ראשיכם שבטיכם", ויתירה מזו — גם לציבור, ועד לכלל ישראל; ואותה סוכה שראויים לישב בה כל ישראל — באותה סוכה יושב גם פחות שבפחותים שבישראל.

8) ולהעיר, שבד' מינים מתגלה גם ענין יום הדין שבר"ה (שגם זה קשור עם השופר, כמארז"ל (ויק"ר פכ"ט, ג) "שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים", ועי"ז זוכים כנ"י בדין) — כמארז"ל (שם פ"ל, ב) "משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנו ידעין מאן הוא נוצח, אלא מאן דנסב באיין בידו" אנו ידעין דהוא נצוחיין, כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגים לפני הקב"ה בר"ה, ולית אנו ידעין מאן נצח, אלא במה שישראל יוציאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן, אנו יודעין דישאל אינון נצוחיין".

9) ולהעיר, שגם בענין השמחה מצינו הדגשה מיוחדת בחג הסוכות, דאף שכל הימים טובים הם "מועדים לשמחה", הרי איתא במדרש (יל"ש אמור רמו תרנד) "אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג .. אבל בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת .. וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת", ולכן דוקא בחג הסוכות תיקנו אנשי כנסת הגדולה לומר "זמן שמחתנו". ויש לומר, שענין השמחה שבסוכות (אינו ענין בפ"ע, אלא) קשור עם ענינו העיקרי של חג הסוכות — התגלות הענין ד"תמליכוני עליכם" (ענינו העיקרי של ר"ה) — שהרי

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שא' המסובים יפרוס מפה ויקדש, כדי שיוכלו לומר "לחיים"י].

* * *

ב. מאמר ד"ה חסידים ואנשי מעשה.

* * *

ג. בהמשך להאמור לעיל (ס"א) שכל הענינים שבר"ה באים לידי גילוי בחג הסוכות — הנה כשם שדובר לעיל¹² בנוגע לר"ה, שבקביעות

בית השואבה יישארו אצלם עדיין ענינים שעליהם צריכים לומר "ישוב וימחול לו"?! אך הענין הוא — לפי שבחג הסוכות מאיר בגילוי ענן הקטורת דיוהכ"פ, בחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן", שזהו"ע שלמעלה מתומ"צ, ולכן אומרים "ומי שחטא ישוב כו" — לא כדי להסיר את הפגם (שכבר נתתקן כו'), אלא כדי לעורר את העילוי שבתשובה*, שהיא למעלה מתומ"צ. וזהו ג"כ הטעם לשמחת בית השואבה שהיתה שמחה גדולה ביותר — כיון שאינה דומה שמחת הצדיקים לשמחת בעלי תשובה, וכמשל בן מלך, שדוקא לאחר שהי' במרחקים, ועד לשבי' כו', הנה בשורבו לאביו המלך השמחה היא גדולה ביותר (ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פט, ב. ובכ"מ).

11) ראה גם לעיל ס"ע 12 ואילך. וש"נ.
12) שיחת ש"פ האזינו, שבת תשובה סי"א (לעיל ע' 31).

רק בביהמ"ק, בהר הבית, בירושלים ובארץ ישראל, אלא גם בחו"ל; ומצות הישיבה בסוכה היא (לא רק בנוגע ללימוד ותפלה שצריכים להיות בסוכה, אלא) גם בנוגע לאכילה ושתיו, ועד לשינה (שבה נשאר בגוף "קיסטא דחיותא" בלבד) — כי ענין סכך הסוכה הוא המשכת ענני הקטורת מלמעלה עד למטה מטה, וכנ"ל (הערה 6) שההמשכה סוכות פועלת אפילו על אמות העולם. ועפ"ז יובן ג"כ מארז"ל "חסידים ואנשי מעשה .. אומרים אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו" (סוכה נג, א) — דלכאורה אינו מובן (ראה גם שיחת שמחת ביה"ש תשכ"א סי"ח ואילך (תומ"מ חכ"ט ע' 70 ואילך). וש"נ): היתכן שבשעת שמחת בית השואבה ידברו אודות ענינים של תשובה?!

— הרי עומדים כבר לאחר יוהכ"פ שבו היתה הכפרה על כל הענינים כו' (ובפרט בנוגע ל"חסידים ואנשי מעשה", שבוודאי קיימו את כל עניני העבודה דיוהכ"פ כדבעי), וכבר עברו גם ד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות (שבהם אינו שייך ענין העונות, כיון שמאיר בהם עדיין הגילוי אור דיוהכ"פ, ואם ההכנה ליו"ט כן — עאכ"כ שכן הוא בנוגע להיו"ט עצמו), ועומדים בחג הסוכות שהוא "ראשון לחשבון עונות" (תנחומא אמור כב. ויק"ר פ"ל ז), כידוע פירוש הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בזה (קדושת לוי פ' האזינו. הובא בשיחת ליל א' דחה"ס תרצ"ז ס"ג (סה"ש תרצ"ז ע' 161). וראה גם תומ"מ שם. וש"נ), וא"כ, בודאי שלא שייך שבזמן שמחת

* צהו הדיוק "חסידים ואנשי מעשה" דוקא (משא"כ שאר "כל הנעם", ש"באין לראות ולשמוע" (רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ד)) — כי המדובר כאן הוא אודות ענין התשובה במעלה גדולה ביותר, שישנה גם בצדיקים, "לאתבא צדיקיא בתיובתא" (ראה חז"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ), משא"כ אילו הי' ענין התשובה על חטאים ועונות בלבד, לא הי' מקום שדוקא "חסידים" (כל חסיד הוי חסיד מעיקרו" — פרש"י סוכה שם) ידברו במעלת ענין התשובה.

שנה זו שיום השבת חל מיד לאחרי ב' הימים דר"ה, ישנו המשך אחד של ג' ימים, ו"בתלת זימני הוי חזקה"¹³, הרי כן הוא גם בנוגע לחג הסוכות, שיום השבת בא מיד לאחרי שני ימים טובים של חג הסוכות.

וכשם שבר"ה מצינו שייכות בין יום השבת לענין השופר ("מצות היום בשופר"), שענין השבת מחליף ופועל את ענין השופר, שלכן אין תוקעין בר"ה שחל בשבת, כמבואר בלקו"ת¹⁴ — כמו"כ מצינו שייכות בין יום השבת לחג הסוכות:

נוסף על השייכות בנוגע למצות נטילת ד' מינים, שביו"ט שחל בשבת אין נוטלין לולב, כיון שההמשכה שע"י הד' מינים נפעלת ע"י השבת¹⁴ — הנה גם בנוגע למצות סוכה (שהיא הענין העיקרי דחג הסוכות, כנ"ל) מצינו בגמרא¹⁵: "מיגו דהויא דופן לענין סוכה הויא דופן לענין שבת" (ומזה שענין הסוכה פועל על ענין השבת, מובן שגם ענין השבת פועל על ענין הסוכה).

ד. וכשם שהשייכות דשבת לשופר היא בענין התענוג — שהרי שופר ענינו תענוג¹⁴, וגם שבת ענינו תענוג, כמ"ש¹⁶ "וקראת לשבת עונג" — שזהו הענין הנעלה ביותר הן בשופר והן בשבת, הנה גם השייכות דשבת לסוכה היא בנוגע לענין הנעלה ביותר שבשבת עם הענין הנעלה ביותר שבסוכה:

בשבת ישנם בכללות ב' ענינים: (א) יום השבת הוא אחד משבעת ימי השבוע, אלא שהוא למעלה מהם, והו"ע ספירת המלכות שבשבת. (ב) "שביעאה עלייהו"¹⁷ — שיום השבת הוא למעלה מימי השבוע, והו"ע בחי' בינה שבשבת (ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"¹⁸).

ועד"ז בסוכות ישנם שני ענינים אלו: (א) איתא בזהר¹⁹: "בסוכות תשבו שבעת ימים"²⁰, שבעת ימים כתיב, ולא בשבעת ימים, כגוונא דא כתיב²¹ כי ששת ימים עשה הוי' וגו' ("ששת", ולא "בששת") — שזוהי הבחי' דסוכות ששייכת לששת ימי השבוע, דוגמת בחי' הא' בשבת. (ב) סכך הסוכה — כמבואר בקבלה שסכך הוא בחי' בינה (מקיפים דאימא)²², דוגמת בחי' הב' בשבת.

18) זח"ב סג, ב. פח, א.

19) ח"ג קג, ב.

20) אמור כג, מב.

21) יתרו כ, יא. תשא לא, יז.

22) ראה סה"מ תרל"ח ריש ע' שג. וש"נ.

13) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.

14) דרושי ר"ה נו, א ואילך. ובכ"מ.

15) סוכה ז, סע"א.

16) ישע"י נח, יג.

17) זח"ג מג, ב.

והמדובר כאן אודות השייכות דשבת לסוכות, הוא בנוגע לענין הנעלה שבהם — בחי' הבינה שבהם.

וכיון שבבינה היא התגלות התענוג (כי התגלות עתיק בבינה²³) — נמצא, שהשייכות דשבת לסוכה היא בדוגמת השייכות דשבת לשופר, ששייכותם היא בענין התענוג (כנ"ל).

אלא שבסוכות ישנו חידוש לגבי ר"ה — שבר"ה ענינים אלו הם "בכסה" ובהעלם, ואילו בסוכות באים כל הענינים (הן בחי' התשובה והן בחי' "תמליכוני עליכם") לידי גילוי, וכנ"ל²⁴ בנוגע להחידוש שבסוכות לגבי יוהכ"פ, שביוהכ"פ ענין התשובה הוא באופן ד"נכנס לפני ולפנים", משא"כ בסוכות הרי זה נמשך עד למטה מטה, ומצד זה הוא גודל השמחה שבסוכות (עד ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"²⁵), כי ענין השמחה הוא גילוי התענוג.

ה. וזהו גם מה שאמרו רז"ל²⁶ "כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו":

ובהקדמה — שאף שהגמרא מקשה על זה ומתרצת תירוץ כו', הנה: לכל-לראש, בהתחלת הענין מביאה הגמרא בפשיטות ש"לא ראינו שינה בעינינו", אלא שמצד הגבלות הגוף מתעוררת קושיא בדבר, ויש צורך לתרץ "דהונו מנמנמי אכתפא דהדדי". ונוסף לזה, גם לאחרי הקושיא והתירוץ — המסקנא היא ש"לא טעמנו טעם שינה", היינו שלא הי' להם טעם ועריבות ("געשמאָק") בשינה.

והענין בזה²⁷:

התענוג שבשינה הוא מצד הענין הנעלה שבשינה — שאז עולה הנשמה למעלה ושואבת לה חיים²⁸.

אמנם, בחג הסוכות לא הוצרכו לענין זה, כי בסוכות מאירים בגילוי הענינים הנעלים ביותר, עד להענין ד"תמליכוני עליכם", ומזה נמשך גודל השמחה שפורצת כל הגדרים²⁹, כך, שאין צורך לעלות למעלה כו', אלא כל הענינים ישנם למטה בגילוי.

והשמחה דחג הסוכות פורצת גדר על כל השנה — שהקב"ה

23) ראה זח"ג קצת, ב. תו"א ר"פ לך לך. 27) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש ובכ"מ. דאשתקד סמ"ח (תו"מ חל"ה ע' 114). וש"נ.

24) הערה 10. 28) ב"ר פי"ד, ט. וראה פרדר"א פי"ב.

25) סוכה נא, א"ב. 29) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

26) שם נג, א. ועוד.

משפיע את כל ההשפעות גם בגשמיות, ללא הגבלות כלל, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"³⁰.

*

ו. בזמן הבית היו הגבלות בשמחת בית השואבה³¹ — "שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום־טוב"³²; אבל משחרב בית־המקדש — הרי "קלקלתנו זו היא תקנתנו"³³.

וכיון שכן, הנה מסתמא ימשיכו חלק מהקהל להתוועד בהתוועדות זו דשמחת בית השואבה, וכן יתוועדו בכל הלילות דחג הסוכות, גם בליל שבת, וגם בליל הושענא רבה.

ויה"ר שיהיו ההתוועדויות כדבעי, וימשיכו על ידם שמחה על כל כל השנה כולה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך ברכת המזון על הכוס.

חלוקת "כוס של ברכה" התקיימה לאחרי ההתוועדות דיום הש"ק חול המועד סוכות].

(32) סוכה רפ"ה (ג, סע"א).

(33) ע"ד שבת פ, ב (ועוד): קלקולו זהו

תיקונו.

(30) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

(31) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תשכ"א

בתחלתה (תו"מ חכ"ט ע' 36). וש"נ.